

УДК 338.24

DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/181-39>**Пугаченко О.Б.**кандидат економічних наук, доцент,
Центральноукраїнський національний технічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2253-050X>**Фоміна Т.В.**кандидат економічних наук, доцент,
Центральноукраїнський національний технічний університет,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5243-6952>**Puhachenko Olha, Fomina Tetiana**
Central Ukrainian National Technical University

ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ОСББ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

У статті розглянуто показники ефективності діяльності Об'єднань співвласників багатоквартирних будинків в Україні в умовах глобалізації. Доведено, що, оскільки ОСББ мають статус неприбуткових установ, то основна їх статутна мета полягає не в отриманні прибутку, а в задоволенні суспільно-побутових потреб власників житла і підвищенні якості їх життя. Запропоновано оцінювати діяльності ОСББ як за кількісними, так і якісними показниками, що дозволило розробити конкретні напрямки та заходи для підвищення ефективності їх функціонування. Ефективність фінансово-господарської діяльності ОСББ можна розглядати у контексті ефективності використання наявних ресурсів, доцільності понесення певних видів витрат, економії коштів, відсутності фінансових санкцій, рівноцінної заміни дорогих витратних матеріалів на більш дешеві, понесенні витрат у поточних періодах, які принесуть економічні вигоди у майбутньому тощо. Підкреслено, що специфіка створення та правовий статус ОСББ зумовлюють оцінку ефективності їх діяльності, у першу чергу, за якісними показниками.

Ключові слова: ефективність, ефективність діяльності, показники ефективності діяльності, кількісні показники, якісні показники, Об'єднання співвласників багатоквартирних будинків, ОСББ, глобалізація.

EFFECTIVENESS OF HOUSING COOPERATIVES IN UKRAINE IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION

The article considers the performance indicators of the housing cooperatives in Ukraine in the context of globalization. It is proved that the welfare of its residents and co-owners, further development of the house and the rational use of adjacent territories depend on the quality of housing cooperatives, which indicates the effectiveness of its activities. The aim of the article is to study the essence of efficiency for housing cooperatives and to develop proposals to improve the efficiency of their activities in the context of globalization processes in Ukraine. The methodological principles of the study are the fundamental provisions of the theory of efficiency and management. To solve the tasks, a set of general scientific and special research methods was used: comparison, abstraction, analysis and synthesis, which ensured the use of a systematic approach to assessing the effectiveness of housing cooperatives. Methods of grouping, comparing and scientific generalization were used to analyze scientific achievements on the problems of defining the concept of "efficiency" and developing proposals to improve the efficiency of housing cooperatives. The graphical method was used to visualize the results of the study. The theoretical significance of the obtained results of the study is as follows: it is proved that housing cooperatives belong to the subjects of social entrepreneurship, as it has not only the status of non-profitability, but also ensures the achievement of socio-economic goals of homeowners in meeting their social needs and improving the quality of life; the essence of the concept of "efficiency" is considered as its manifestation not only in quantitative indicators, but also in qualitative ones, since they more fully characterize the purpose of creation and operation of housing cooperatives; a set of quantitative and qualitative performance indicators of housing cooperatives has been developed to meet the needs of citizens. The practical significance of the results obtained is that this material can be used by housing cooperatives of different types, forms of ownership and legal status in assessing the effectiveness of their activities both quantitatively and qualitatively.

Keywords: effectiveness, performance, performance indicators, quantitative indicators, qualitative indicators, housing cooperatives, housing co-op, globalization.

JEL classification: D61, F01, H41, L31

Постановка проблеми. Глобалізація національної економіки, приватизаційні процеси житлового фонду, ринкові перетворення та вдосконалення законодавства зумовили виникнення потреби у пошуку ефективних способів управління багатоквартирними будинками, адже методи та форми управління, що застосовують житлово-експлуатаційні об'єднання не відповідають викликам часу та є застарілими. Поряд з іншими (самостійне управління власниками, залучення фахівців на договірних засадах тощо), одним із інноваційних способів управління багатоквартирними будинками є

Об'єднань співвласників багатоквартирних будинків, діяльність та правовий статус яких закріплено на законодавчому рівні. Така форма управління багатоквартирними будинками вимагає від керівництва ОСББ фахової підготовки, компетентності, відповідальності та порядності. Тільки професійний та обґрунтований підхід забезпечить ефективне ведення фінансово-господарської діяльності ОСББ.

За юридичними ознаками Об'єднання співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ) є неприбутковими організаціями і належать до категорії суб'єктів

соціального підприємства. Статутна мета створення ОСББ – задоволення суспільних потреб співмешканців в отриманні якісних послуг з утримання будинків та прибудинкових територій для комфортного проживання та відпочинку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Не можна не враховувати надбання українських вчених при вивченні проблем діяльності ОСББ, а саме: Н. Байстрюченко, С. Брік, О. Головченко, Н. Гура, О. Димченко, З. Задороджний Д. Кондратенко, Я. Крупка, С. Левицька, Н. Мороз, Н.Хвищун, О. Юнін та інші. Вагомий внесок у дослідження ефективності діяльності та її оцінки внесли І. Кац, В. Красовський, П. Малишев, П. Микитюк, Л. Стригуль, Т. Хачатуров, А. Череп, М. Чумаченко та інші.

Наразі, в економічній літературі відсутнє єдине визначення поняття «ефективність». Так, Архіпов Н.М. виділяє ефективність застосовуваних ресурсів і пропонує ефективність операційної діяльності оцінювати за стейкхолдерами, які її забезпечують [1]. Літвінов О. і Журенко А. сутність економічної ефективності досліджують через поняття «ефект», «ефективність», «результат», «результативність» [2]. Мельник Л.Г. і Корінцева О.Л. досліджують економічну ефективність господарських заходів, а також розглядають ефективність як життєвий цикл виробу [3]. Никифорчин М.Д. досліджує операційну ефективність в діяльності підприємств [4]. Перерва П.Г. і Кравчук А.В. пропонують розглядати поняття «ефективність» через такі терміни, як «економічність», «результативність» та «продуктивність» [5]. Полегенька М.А. економічну ефективність розглядає, як позитивну динаміку розвитку господарюючого суб'єкта [6]. Салига К.С. вивчає економічну ефективність господарської діяльності підприємства [7]. Стригуль Л.С., Тур Г.Є. і Нгуен Т.М.Х. систематизували підходи з визначення економічної сутності понять «ефективність» і «прибутковість» [8]. Питання діяльності ОСББ нами розглядалися в авторській роботі [9], а дане дослідження є продовженням піднятої проблематики.

Неважаючи на значну кількість публікацій щодо поняття ефективності, як економічної категорії, увага питанням ефективності діяльності саме ОСББ у наукових розробках дослідників-попередників приділялась опосередковано. Наразі залишаються невирішеними питання ефективності діяльності ОСББ за конкретними показниками – як кількісними, так і якісними, що надзвичайно важливо в умовах євроінтеграційного вектору розвитку України та глобалізації.

Метою статті є дослідження сутності ефективності для ОСББ та розробка пропозицій з підвищення ефективності їх діяльності в умовах глобалізаційних процесів в Україні.

Виклад основного матеріалу. У теорії ефективності розділяються поняття «ефект» (як результат заходу) і «ефективність» (як співвідношення ефекту і витрат, що викликали його).

Слово «ефект» походить з латині («effectus») й означає «виконання, дія» – наслідок певних дій, причин, результат. Він може вимірюватись у матеріальному, грошовому, соціальному вираженні. Наприклад, ефект можна оцінювати як показниками покращення здоров'я населення (підвищення середньої тривалості життя, зниження захворюваності), так і показниками

додаткового обсягу виробленої, реалізованої, спожитої продукції (тонами, квадратними метрами, літрами). І лише у випадку оцінки зазначених показників у грошовій оцінці, мова йтиме про економічний ефект.

Наразі відсутня єдність поглядів на поняття «ефективність» та «економічна ефективність». Мочерний С.В. виділяє соціальну та економічну ефективність; Ніколаєв В.М. – соціально-екологічну, еколого-економічну та синергетичну ефективність; Покропивний С.Ф. і Братанич М.В. – соціальну ефективність, економічну ефективність та соціально-економічну ефективність. Крім того, науковці виокремлюють бюджетну, податкову, інвестиційну, інноваційну, соціальну, правову, організаційну, технічну, технологічну, етичну та інші види ефективності.

В умовах розвинутої ринкової економіки разом із кількісними (фінансовими, економічними) показниками, необхідно враховувати і якісні, що характеризують відповідність отриманого результату заявленим вимогам і очікуванням. Основною відмінністю якісних характеристик ефективності є їх визначення за допомогою специфічних ознак і критеріїв, які висувують споживачі.

Ми вважаємо, що оцінювати діяльність підприємства лише за допомогою кількісних показників (наприклад, прибуток, обсяг реалізації, продуктивність, рентабельність тощо) не можна. Для всебічної і повної оцінки діяльності підприємства необхідно використовувати й такі показники якості, як якість життя та ступінь задоволення потреб, надійність, економічність, відповідність інноваціям тощо. Подібна думка щодо необхідності врахування й якісних показників підтверджується у визначенні ефективності, як категорії, що виражає відповідність отриманих результатів і витрат цілям та інтересам зацікавлених сторін у кількісних та якісних показниках [10, с. 623].

Діяльність ОСББ може супроводжуватись як нестачею коштів, так і їх надлишком. Нестача коштів проявлятиметься у неможливості погашення зобов'язань перед своїми контрагентами, зокрема: комунальними службами (за отримані послуги й енергоресурси); постачальниками (прострочення строків оплати за отримані матеріальні цінності), підрядниками (неможливість виконувати поточні та капітальні ремонти); працівниками (заборгованість по оплаті праці); бюджетом (несплата обов'язкових податків, зборів, внесків, за якими ОСББ виступає податковим агентом); фінансовими установами (у випадку отримання кредитів) тощо. Надлишок коштів може виникати за рахунок пасивних доходів, нарахованих субсидій, позапланових надходжень від оренди майна ОСББ, добровільних внесків і спонсорської допомоги, економії за рахунок оптимізації енергоспоживання будинку тощо. Саме тому, надзвичайно актуальним є дослідження ефективності фінансово-господарської діяльності ОСББ.

Ефективність фінансово-господарської діяльності ОСББ у частині кількісних показників можна розглядати у контексті ефективності використання наявних ресурсів, доцільності понесення певних видів витрат, економії коштів, відсутності фінансових санкцій, рівноцінної заміни дорогих витратних матеріалів на більш дешеві, понесенні витрат в поточних періодах, які принесуть економічні вигоди у майбутньому тощо.

Отже, розглядаючи ефективність функціонування ОСББ, слід говорити про поєднання кількісного і якісного ефекту від результатів його діяльності.

На основі показників, що співпадають з об'єктами бухгалтерського обліку в ОСББ, нами розроблено напрямки підвищення ефективності їх діяльності з точки зору кількісного ефекту (таблиця 1).

Ефективність діяльності ОСББ може проявлятися як у збільшенні доходів, так і у зменшенні витрат. У цілому, зменшення будь-яких витрат вказує на економію ресурсів ОСББ, проте зниження деяких з них

Таблиця 1

Напрямки підвищення ефективності функціонування ОСББ за кількісними показниками його діяльності

Показник	Напрямки підвищення ефективності функціонування ОСББ
Необоротні активи	Фізичне розміщення керівних органів ОСББ (придбання, оренда, безоплатне користування, приміщення власників спільного користування, «на дому» тощо)
	Доцільність придбання необоротних активів у власність ОСББ
	Встановлення межі щодо віднесення об'єктів до складу необоротних активів (газонокосарка, снігозбиральна техніка)
	Альтернативність вибору придбання прав на користування нематеріальними активами (програмні продукти, програмне забезпечення)
Оборотні активи	Укладення договорів за гарантовані поставки, за найбільш вигідними цінами
	Найоптимальніші логістичні рішення щодо транспортування оборотних активів (можливість залучення мешканців будинку, оренда транспортного засобу, плата за доставку постачальнику окремою статтею)
	Умови збереження та схоронності запасів
	Встановлення межі щодо віднесення об'єктів до складу оборотних активів (газонокосарка, снігозбиральна техніка)
	Врахування дисконтних пропозицій потенційних постачальників (сезонні знижки, акції)
	Мінімізація готівкових розрахунків, у тому числі з використанням корпоративних карток
	Чітке дотримання вимог готівкових розрахунків та касової дисципліни
	Контроль стану дебіторської заборгованості та здійснення заходів щодо її стягнення (співвласники, орендарі, підзвітні особи)
	Організація претензійної роботи, досудове врегулювання спорів з дебіторами та звернення до суду щодо відшкодування заборгованості зі «злісних неплатників»
	Контроль за порядком видачі підзвітних сум та звітування за ними
Умови використання та збереження малоцінних швидкозношуваних предметів (інвентар двірників, прибиральника, електрика, сантехніка, спецодяг)	
Обґрунтованість та доцільність укладання договорів з орендарями	
Довгострокові зобов'язання	Доцільність залучення кредитних ресурсів на довгостроковій основі
	Контроль кредитної дисципліни (дотримання графіків кредитування, цільове використання кредитних ресурсів)
	Участь у державних цільових програмах типу «Теплий дім», «Енергоефективність», «Заміна вікон» тощо
Поточні зобов'язання	Пошук шляхів додаткового цільового фінансування (участь у конкурсах («Краще ОСББ») органів місцевого самоврядування, грантах)
	Обґрунтованість та доцільність залучення кредитних ресурсів на короткостроковій основі та контроль кредитної дисципліни
	Контроль стану кредиторської заборгованості та здійснення заходів щодо її погашення (постачальники, фіскальні органи, підзвітні особи, працівники тощо)
	Контроль за станом розрахунків з бюджетом зі сплати податків, зборів, внесків, пов'язаних з нарахуванням та виплатою заробітної плати
Доходи	За наявності зареєстрованого права власності на земельну ділянку чітка фіскальна дисципліна щодо сплати земельного податку
	Відсотки банку за депозитними договорами або за «вільний залишок коштів»
	Доходи від здачі нежитлових приміщень (або землі) в оренду (користування)
	Доходи від в оренди стін і дахів (реклама, обладнання інтернет-провайдерів)
	Благодійні внески та спонсорська допомога
	Додаткові доходи з надання послуг за наявності відповідних необоротних активів
	Дохід від здачі вторинної сировини (металобрухт, макулатура)
Дохід від розміщення баків для сортування побутових відходів	
Витрати	Плата за розміщення на території ОСББ гаражів, паркомісць, погребів
	Визначення пріоритетних (обов'язкових) статей витрат
	Встановлення переліку витрат, економія за якими є неприпустимою
	Альтернативність між штатними працівниками та найманими за договорами ЦПХ
	Вибір найоптимальнішої зайнятості персоналу та форми оплати їх праці
	Повний або частковий аутсорсінг (юридичні, бухгалтерські послуги тощо)
	Розрахунок ефекту від найму фахівців «зі сторони» або придбання необоротних активів у власність ОСББ
	Зменшення витрат на розрахунково-касове обслуговування
	Оптимальний розмір витрат на канцтовари та обслуговування оргтехніки
	Енергетичний аудит
Використання енергозберігаючих технологій	
Оптимізація витрат на обслуговування ліфтів та енергозатратного обладнання	
Контроль витрат і дозволу їх понесення співвласниками ОСББ	
Фінансовий результат	Контроль за правильністю врахування всіх доходів
	Контроль за достовірністю та реальністю понесених витрат
	Стеження за відповідністю ОСББ статусу неприбутковості

Джерело: авторська розробка

інколи не можна розцінити як позитивну тенденцію, адже це може бути свідченням, наприклад, того, що не проводились роботи з поліпшення якості життя мешканців. Тому така економія не завжди несе позитивний ефект, що потребує її оцінки також за якісними показниками.

Враховуючи неприбутковий статус ОСББ й основну мету діяльності, яка не пов'язана з отриманням прибутку, ми вважаємо, що ефективність діяльності ОСББ необхідно розглядати у частині якісних характе-

ристик його функціонування. Оцінка ефективності за якісними показниками дозволить зробити висновок про здатність запровадження нововведень задля підвищення комфортності та безпеки проживання мешканців квартири або спрямування надлишку коштів на енергоефективність та зменшення розмірів платежів учасників ОСББ. Напрямки, що підвищують ефективність фінансово-господарської діяльності ОСББ, з точки зору покращення якісних характеристик, наведено у таблиці 2.

Таблиця 2

Напрямки підвищення якості управління ОСББ задля зростання ефективності його діяльності

Напрямок	Шляхи реалізації
Покращення платіжної дисципліни	Через підвищення відповідальності співвласники намагаються не допускати накопичення боргів ОСББ створюють вигідні та комфортні умови щодо сплати внесків та інших комунальних послуг для своїх співвласників (фізична допомога в оплаті комунальних послуг літнім людям, хворим, інвалідам)
	Укладення договорів з банками щодо розміщення поблизу банківських терміналів оплати; роз'яснення переваг оплати через електронні платіжні системи; приймання готівкових коштів в оплату внесків з дотриманням касової дисципліни
	Зарахування у якості внесків посиленої фізичної допомоги (викос трави, фарбування, прибирання, пошиття спецодягу тощо)
	Прийняття у якості оплати матеріалів і необоротних активів (будівельні матеріали, комп'ютер, принтер, меблі тощо) та надання послуг (наприклад, власний транспорт для потреб ОСББ)
	Можливість розгляду процедури розстрочення (відстрочення) боргу за внесками для мешканців, що опинились у складних життєвих обставинах
	Проведення заходів із стягнення заборгованості зі співвласників від досудового (нагадування, роз'яснення, індивідуальні розмови, претензії тощо) до судового врегулювання (з примусовим стягненням)
	Для новостворених забезпечити передачу дебіторської заборгованості ЖЕКів (або ЖЕО) до ОСББ (практика свідчить, що це доволі складно)
Усунення аварійних та інших непередбачуваних ситуацій	Термінове реагування на аварійну чи іншу непередбачувану ситуацію через спільну зацікавленість у її усуненні та колективній відповідальності
	Через наявність у складі тарифу коштів на формування резервного фонду, ОСББ завжди має на поточному рахунку (корпоративній картці) мінімальний їх запас на усунення аварійних ситуацій
	Можливість залучення аварійно-диспетчерських служб, які здійснюють роботи на договірній платній основі та більш зацікавлені у швидкості та якості виконання послуг і робіт
	Пряма та швидка комунікація з керівництвом ОСББ (звичай, це мешканці цього ж будинку – сусіди) шляхом прямого звернення (зателефонували на особистий номер, постукали у двері тощо), а не звернення на «гарячі лінії», на яких то не відповідають, то неприйнятний час, то «лінія перевантажена» тощо
	Формування необхідного запасу витратних матеріалів на усунення аварійних ситуацій, адже керівництво ОСББ знає «слабкі місця» у комунікаційних мережах, електромережах, дахах, горищах, підвалах тощо будинків та може передбачити низку аварійних обставин і бути готовим до їх термінового усунення
Керівництво ОСББ під час виникнення аварійних ситуацій, за відсутності когось із мешканців у квартирі, у якій виникла чи яка потерпає від аварійної ситуації (затоплення, пожежа тощо) може у терміновому порядку відшукати власника і отримати доступ до помешкання (адже Голова ОСББ має контакти з усіма мешканцями, навіть з тими, хто перебуває у іншому місті чи за кордоном, або, навіть, дозвіл господарів на проникнення до житла)	
Управління	Можливість прийняття колегіальних рішень та формування колективної думки (збори Правління, Збори співвласників) дозволяють більш прозоро та ефективно контролювати витрачання фінансових ресурсів ОСББ та визначати пріоритетні напрямки
	Голова ОСББ повинен мати професійні знання, відповідати визначеним кваліфікаційним вимогам, бажано мати досвід управління ЖКГ, та неабиякі особистісні комунікативні якості. Також активна громадянська, управлінська та суспільна позиція Голови, як особистості, впливає на ефективність управління ОСББ
	Члени Правління повинні вирішувати питання на зборах не з точки зору «формального підходу» (зібрались, поставили підписи і пішли), а досліджувати питання, визначати необхідність здійснення певних витрат, формувати колегіальне рішення щодо їх доцільності, залучати членів ревізійної комісії та інших фахівців з аналізу, ціноутворення, інженерних знань тощо
	Члени ревізійної комісії обираються з числа співвласників з урахуванням їх професії, досвіду роботи, бажання працювати на безоплатній основі задля суспільних інтересів і забезпечення соціального ефекту
	Вибір органів управління базується на прийнятті суспільної відповідальності та повній підзвітності перед співвласниками

Продовження Таблиці 2

Напрямок	Шляхи реалізації
	Всі співвласники багатоквартирних будинків, що входять до ОСББ, повинні виконувати рішення Загальних зборів, навіть якщо вони голосували проти таких рішень
	Підвищення персональної та колективної відповідальності та нарощування командного духу в піклуванні за спільним майном (проведення спільних заходів, суботників, висаджування квітів тощо)
	Створення ОСББ жодним чином не впливає на отримання співвласниками пільг та субсидій, що вказує на те, що навіть незахищені верстви населення та люди з низькими статками можуть приймати участь в ОСББ і держава їх підтримає
Доходи	Існуючі програми фінансової підтримки передбачають принцип співфінансування, тобто «частина – ОСББ, частина – цільові бюджетні кошти». Кошти виділяються з державного та місцевих бюджетів. Інколи за рахунок місцевих бюджетів ОСББ отримують додаткові компенсаційні кошти
	Участь у грантових та донорських програмах фінансування та співфінансування, у т.ч. із закордонними інвесторами
	Можливість залучення кредитних ресурсів (для утеплення фасадів, впровадження енергозберігаючих технологій в місцях загального користування, енергозберігаючих вікон у під'їздах, на ремонт і монтаж теплопунктів тощо) без застави майна співвласників. Стягнення може бути звернено лише на доходи ОСББ, які складаються із внесків співвласників
	Активне залучення благодійної та спонсорської допомоги
Витрати	Визначаються найбільш пріоритетні на конкретно визначений час напрямки витрачання фінансових ресурсів (ремонт у будинках за принципом першочерговості, справедливості і прозорості)
	Санкціонування з боку Зборів співвласників укладання договорів на проведення робіт на обмежувальну суму (наприклад, понад 30 тис.грн. лише за згодою більше 50% співвласників)
	Прямий вплив мешканців на розмір та структуру витрат, адже тариф та кошторис затверджуються на Загальних зборах
Організація	Отримання необхідних документів (актів, довідок, витягів тощо) у зручному та швидкому форматі, адже Голова ОСББ, як правило, завжди на місці
	Можливість впровадження новачій в обслуговування житла у невеликих містах із залученням досвіду великих міст України та зарубіжних країн
	Підвищення самоорганізації мешканців щодо поліпшення умов проживання та сплати квартирної плати
	Чітке усвідомлення і сприйняття співвласниками соціальної направленості та неприбутковості діяльності ОСББ

Джерело: авторська розробка

Від якості діяльності ОСББ залежать добробут його мешканців і співвласників, модернізація будинків та ефективність використання прибудинкових територій. Особливої актуальності питання ефективності діяльності ОСББ, як й інших суб'єктів соціального підприємництва, набувають наразі, коли Україні чітко визначилась з пріоритетами розвитку за векторами євроінтеграції та глобалізації.

Висновки. Ефективність є найбільш бажаним результатом діяльності будь-якого суб'єкта підприємництва, а виміряти її можна як у кількісних, так і у якісних показниках.

Проведене дослідження дозволило нам основними показниками діяльності ОСББ визначити: оборотні та оборотні активи, довгострокові і поточні зобов'язання, доходи, витрати і фінансовий результат. За вказаними показниками пропонується оцінювати кількісні результати діяльності ОСББ та розробляти заходи щодо їх найефективнішого використання із

врахуванням першочергових потреб і запитів мешканців. До якісних показників діяльності ОСББ нами віднесено: покращення платіжної дисципліни; усунення аварійних та інших непередбачуваних ситуацій; управління доходами і витратами; організація. Нами доведено, що, враховуючи статутну діяльність ОСББ, задоволення потреб учасників (власників, мешканців, орендарів тощо) у якості отримуваних послуг та підвищенні комфорту життя є першочерговим при визначенні ефективності його функціонування.

Представлені пропозиції з підвищення ефективності діяльності ОСББ, як суб'єкта соціального підприємства можуть бути використані всіма ОСББ в містах, регіонах, державі.

Подальші авторські дослідження будуть присвячені розгляду ефективності діяльності інших суб'єктів господарювання, у тому числі і неприбуткових, з урахуванням викликів, що стають перед ними в умовах глобалізації економіки України.

Список використаних джерел

- Архіпов Н.М. Види ефективності операційної діяльності підприємства торгівлі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 18 (1). С. 21–26.
- Літвінов О., Журенко А. Проблеми визначення сутності економічної ефективності. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2017. № 6. С. 67–81.
- Мельник Л.Г., Корінцева О.Л. Економіка підприємства: Навчальний посібник для вузів. Суми: Університетська книга, 2004. 416 с.
- Никифорчин М.Д. Суть та основні поняття операційної ефективності в діяльності підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки*. 2013. Вип. 3. С. 88–92.
- Перерва П.Г., Кравчук А.В. Ефективність як економічна категорія. *Вісник НТУ «ХПІ»* 2018. № 15 (1291). URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/161789675.pdf> (дата звернення: 22.10.2022).

6. Полегенька М.А. Теоретична сутність економічної категорії «ефективність». *Агросвіт*. 2016. № 10. С. 69–74.
7. Салига К.С. Ефективність господарської діяльності підприємства: Монографія. Запоріжжя: ЗЦНТІ, 2005. 180 с.
8. Стригуль Л.С., Тур Г.Є., Нгуєн Т.М.Х. Ефективність та прибутковість: теоретичний аспект. *Інфраструктура ринку: електрон. наук.-практ. журн.* 2019. Вип. 36. С. 287–292.
9. Фоміна Т.В., Пугаченко О.Б. Формування тарифу на послуги з утримання будинків та прибудинкових територій. *Міжнародний науковий журнал «Економічний дискурс»*. 2017. № 3. С. 82–92.
10. Худоба К.В. Ефективність інноваційної діяльності та процес її забезпечення. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 4. С. 622–627.

References:

1. Arkhipov, N.M. (2018). Vidy efektyvnosti operatsiinoi diialnosti pidpriemstva torhivli [Types of operational efficiency of trade enterprises]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*, vol. 18 (1), pp. 21–26. [in Ukrainian].
2. Litvinov, O., & Zhurenko, A. (2017) Problemy vyznachennia sutnosti ekonomichnoi efektyvnosti [Problems of determining the essence of economic efficiency]. *Naukovyi visnyk Odeskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu*, vol. 6, pp. 67–81 [in Ukrainian].
3. Melnyk, L.H., & Korintseva, O.L. (2004). *Ekonomika pidpriemstva [Business Economics]*. Sumy: Universytetska knyha [in Ukrainian].
4. Nykyforchyn, M.D. (2013). Sut ta osnovni poniattia operatsiinoi efektyvnosti v diialnosti pidpriemstva [The essence and basic concepts of operational efficiency in enterprise activity]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Ser.: Ekonomichni nauky*, vol. 3, pp. 88–92 [in Ukrainian].
5. Pererva, P.H., & Kravchuk, A.V. (2018). Efektyvnist yak ekonomichna katehoriia [Efficiency as an economic category]. *Visnyk NTU «KhPI»*, vol. 15 (1291). Available at: <https://core.ac.uk/download/pdf/161789675.pdf> [in Ukrainian].
6. Polehenka, M.A. (2016). Teoretychna sutnist ekonomichnoi katehorii «efektyvnist» [The theoretical essence of the economic category "efficiency"]. *Ahrosvit*, vol. 10, pp. 69–74 [in Ukrainian].
7. Salyha, K.S. (2005). *Efektyvnist hospodarskoi diialnosti pidpriemstva* [Efficiency of economic activity of the enterprise]. Zaporizhzhia: ZTsNTI [in Ukrainian].
8. Stryhul, L.S., Tur, H.Ye., & Nhuien, T.M.Kh. (2019). Efektyvnist ta prybutkovist: teoretychnyi aspekt [Efficiency and profitability: theoretical aspect]. *Infrastruktura rynku: elektron. nauk.-prakt. zhurn.*, vol. 36, pp. 287–292 [in Ukrainian].
9. Fomina, T.V., & Puhachenko, O.B. (2017) Formuvannia taryfu na posluchy z utrymannia budynkiv ta prybudynkovykh terytorii [Formation of the tariff for services for the maintenance of buildings and adjacent territories]. *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal «Ekonomichnyi dyskurs»*, vol. 3, pp. 82–92 [in Ukrainian].
10. Khudoba, K.V. (2015) Efektyvnist innovatsiinoi diialnosti ta protses yii zabezpechennia [The effectiveness of innovative activity and the process of its provision]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, vol. 4, pp. 622–627 [in Ukrainian].